

«Банзай» Такесі Кітано

МАРИНА КОНДРАТЬЄВА

Такесі Кітано можна назвати людиною–оркестром. Після того, як режисер отримав визнання у рідній Японії, він трохи згодом став відомий всьому світові в якості актора, художника, кінорежисера та поета. Більшість фільмів Кітано присвячені японським бандитам, — якудза, або поліцейським. Як правило, стрічки японського кінорежисера досить серйозні і містять в підтексті певні філософські компоненти. Кітано часто застосовує так звані «довгі» кадри, в яких дія майже не відбувається, або ж переходить одразу до наслідків подій, котрі щойно сталися на екрані, пропускаючи проміжні етапи, що також вважається «фішкою від Кітано». Зазвичай у більшості його стрічок відображено сувору, можливо, навіть нігілістичну філософію; але при цьому їх відрізняють специфічний авторський гумор та уважне ставлення до людських проблем.

Фільми Такесі Кітано, яким би це не видавалось парадоксальним, нерідко справляють на глядача суперечливі враження: при поверхневому знайомстві це лише «чорні» гангстерські комедії, котрі, проте, торкаються глибинних питань моралі та провокують тривалі роздуми.

Саме до таких стрічок належить його фільм «Банзай, режисер». Сам автор характеризує цю свою стрічку в якості «епічного треш–фарсу».

Я б сказала, що цей фільм — арт–хаузна комедія, з властивим стилістиці її автора глибинним філософським змістом. Головні герої фільму — сам режисер Кітано та його двійник, лялька, котра постійно знаходиться поруч з ним і приймає всі відведені режисеру удари долі. Фільм розпочинається з того, що лялька–Кітано приходить на прийом до лікаря. Внутрішньо лялька як жива істота — має серце та всі інші органи. Та лялька мовчить, і лікар просить її, щоб наступного разу на медогляд прийшов сам режисер. А що ж Кітано? Він в цей час розмірковує над питаннями, які ставлять перед собою всі кінорежисери на земній кулі: як зняти кіно, котре б сподобалось глядачам? Який фільм у наш час буде успішним з усіх точок зору?

Режисер знімає все нові й нові фільми; він вже добре відомий глядачу в якості автора кривавих бойовиків. Отже, тут Кітано вирішує зняти фільм «Пенсіонер» — безкровне, спокійне родинне кіно. Але самому режисеру стає нудно під час зйомок. Тоді Кітано звертається до тематики кохання. Закоханого шофера він під час роботи заміняє закоханим бандитом, а закінчити фільм про закоханого, але сліпого художника режисер не може, тому що художник–постановник фільму не знає, як повинні виглядати картини сліпого художника. Тому Такесі Кітано постійно знаходиться у пошуку. Ось він по-

чинає знімати фільм про Японію п'ятдесятих років (адже всі кіношколи світу вчать майбутніх кінорежисерів: слід знімати фільми про те, що ви вже добре знаєте). Японія 1950-х років — це країна дитинства Кітано, коли жорстокість була змішана з гумором, а бідність — з дружбаю. Та й цей фільм режисер не закінчує. Він розпочинає новий проект, цього разу пародію на власні фільми під назвою «Блакитний дракон. Ніндзя. Частина друга».

Кожну з новел, із котрих складається стрічка «Банзай, режисер», неможливо дивитися без посмішки, а іноді — відвертого сміху. Кітано — майстер тонкого гумору: він іронізує над «забобонами», пов'язаними з Японією, над кінематографічними кліше, над сучасним життям і власне над самим собою.

«Я зняв дванадцять кінострічок, — говорить у фільмі сам режисер, — і тільки одна була успішною». З гумором розмірковуючи над пи-

танням «успішності», Кітано озвучує досить глибоку, чи навіть і трагічну дилему: успіх — це якась калька, скажімо, з тематики «національного колориту», вже сотні раз випробовуваного жанру, який вважається «візитівкою» тієї чи іншої країни.

Наступною його метою стає спроба зробити успішний фільм жахів. Адже Японія відома всьому світові саме своїми «страшилками». І, хоча сам Такесі Кітано ніколи не знімав фільмів у такому жанрі, він вирішує спробувати себе в цьому «касовому» напрямку. Проте, коли глядачі дивляться відзнятий матеріал, вони не розуміють, чому раптом у кімнаті з'являються дівчата у шкільних формах та купальниках; чому чудовисько носить саме такий макіяж...

Кітано — режисер арт-хаузного кінематографу. У своєму фільмі він плаче крізь сміх, намагаючись донести до глядача просту думку: не всі режисери можуть знімати «касове» кіно,

не всі фільми повинні розважати глядача; деякі стрічки повинні нести людству Думку, примушувати людей розвиватись і замислюватися над життям. Отже, і фільм жажів у виконанні Кітано сприймається глядачами в якості комедії.

Сюжет стрічки «Банзай, режисер» — це спроба реального, дійсного режисера Кітано зробити «масове» кіно. Він випробовує всі жанри і нарешті вирішує їх змішати, — зробити таку собі приправлену режисерським поглядом «солянку»: суміш з сучасних технологій, японського колориту та абсолютно всіх існуючих кіножанрів. З цього моменту стрічка, як на мій смак, стає трошки нудною і надмірно гротескною. Проте фінал фільму, як усе геніальне, простий: на Землю падає комета. Отже, кожен з нас може намагатись перевершити себе, щоб сподобатися публіці, стати популярним та заможним. Але достатньо маленького камінчика, і всі здобутки більше не мають значення. Ми живемо в час

катастроф: природних, моральних, людських. Не потрібно вигадувати щось нове: світ набагато розумніший від «касових» фільмів.

Як завжди, Кітано мінімалістичний. Причому стилістиці японського кінематографу пусті стіни та відсутність перевантажених предметами кадрів у цьому фільмі Кітано виглядають лише вдалим режисерським прийомом: пустота говорить сама за себе.

Наш глядач давно звик до того, що якщо у кадрі є стіна, на ній повинні бути картини; якщо стіл, — то він мусить бути заставлений посудом та їжею. У Кітано на столі стоїть одна чашка, і цього насправді досить. Режисер іронізує не тільки над власною професією, але й над усіма кінематографічними галузями: драматургією, акторською професією, над операторами та продюсерами. Навіть гримерам та костюмерам «дістається»: якщо самураї б'ються, то кров у кадрі в прямому сенсі цього слова ллється рі-

кою. Якщо відбувається бійка, то це обов'язково пародія на «бої без правил» із суто японським колоритом: японські традиційні костюми, «модні» сучасні рухи, дивні маски і жорстокість, доведена до гротеску.

Такесі Кітано у стрічці «Банзай, режисер» зробив пародію на всі найпопулярніші фільми останнього часу: від «Термінатора» до «Зоряних війн», від «Амелі» до «Матриці». Мені, як глядачеві, цей фільм сподобався; як кіно-

режисер та сценарист, я замислилась над тим, чим, власне, я займаюсь кожного дня; а ще мені захотілося вимкнути всі «блага цивілізації» і, можливо, вперше за багато років просто зупинитись і «перезагрузити» власний мозок, забитий «комерційними складовими» успішних фільмів та необхідністю бути успішною у своїй професії. Захотілось просто бути самою собою, — як залишається самим собою немолодий хуліган Такесі Кітано.

Анотація. Статтю присвячено особистості культового японського кінорежисера Такесі Кітано та його стрічці «Банзай, режисер», присвяченій самим Кітано «всім кіномитцям». Автор статті сприймає самого режисера та його фільм в якості маніфесту сучасного кінематографа, в якому дедалі більше питань і дедалі менше відповідей.

Аннотация. Статья посвящена личности культового японского кинорежиссера Такеси Китано и его фильму «Банзай, режиссер», который сам Китано посвятил «всем кинематографистам». Автор статьи воспринимает фильм в качестве как манифеста современного кинематографа, в котором все больше вопросов и все меньше ответов.

Summary. Basis of article of the film director, the screenwriter, scientific the employee of laboratory of screen arts of MARI Marina Kondratyeva is a figure of cult Japanese film director Takesha Kitano and his film «Banzai, director», which was devoted by Kitano to all cinematographers. The author of article perceives the director and his film as the manifesto of the modern cinematograf, in which more and more questions and ever less answers.